

dr Artur Kotowski, załącznik nr 2 do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo – autoreferat w języku polskim

Na podstawie art. 18a ust 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.2017.1789 t.j.) przedkładam niniejszy autoreferat jako załącznik do wniosku z dnia 31 sierpnia 2018 r. o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk prawnych w dyscyplinie prawo.

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko: **Artur Kotowski**
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej:

2012 r. – stopień doktora nauk prawnych nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 04 lipca 2012 r. na podstawie rozprawy doktorskiej: „Dyskursywne modele stosowania prawa”. Promotor w przewodzie doktorskim: dr hab. prof. UMCS Andrzej Korybski. Recenzenci w przewodzie doktorskim: Prof. dr hab. Leszek Leszczyński, Prof. dr hab. Zbigniew Pulka.

2008 r. – tytuł magistra prawa, ukończone studia jednolite-magisterskie na kierunku prawo na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Temat pracy magisterskiej: „Psychologiczne determinanty orzekania wymiaru kary”.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu:
 - a) w jednostkach badawczych:

2015 r.-obecnie – Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji w Warszawie:

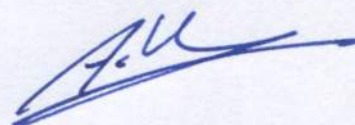
- Adiunkt, Katedra Teorii Państwa i Prawa
- Prodziekan Wydziału Prawa w Warszawie

2014 – 2015 - Prywatna Wyższa Szkoła Nauk Społecznych, Komputerowych i Medycznych w Warszawie

- Adiunkt – wykładowca na kierunku: administracja i prawo

2013 – 2014 - Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Warszawie

- Starszy wykładowca – wykładowca na kierunku: administracja



**2012 – 2013 - Ministerstwo Sprawiedliwości, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości
w Warszawie**

- Adiunkt – Sekcja Prawa Karnego

b) pozostałe zatrudnienie:

2009-obecnie – Sąd Najwyższy RP

- Asystent – specjalista (Izba Karna), Biuro Studiów i Analiz (od 2017 r.)

- Starszy asystent Sędziego Sądu Najwyższego (2017)

- Asystent Sędziego Sądu Najwyższego (2009 - 2016)

4. Wskazanie osiągnięcia, o którym mowa w art. 16 ust 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U.2017.1789 t.j.):

a) **tytuł osiągnięcia naukowego:**

„Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej”

b) **dane bibliograficzne:**

autor: **Artur Kotowski**, rok wydania: **2018**, nazwa wydawnictwa: **Wydawnictwo „Difin”**, nr ISBN: 978-83-8085-715-5, liczba stron: **548**,

recenzent wydawniczy: **Prof. dr hab. Marek Zirk-Sadowski**

c) **Omówienie celu naukowego osiągnięcia:**

Wprowadzenie – tematyka badawcza

Cel naukowy podjęty w opublikowanej monografii: „Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej” sprowadzał się do opracowania koncepcji empirycznego badania wykładni dokonywanej przez sądowe organy stosowania prawa, zatem sądowej wykładni operatywnej. Był to pierwszy, podstawowy cel osiągnięcia. Przedstawiając zagadnienie w sposób najbardziej ogólny, cel dotyczył skonstruowania metodologicznych ram prowadzenia empirycznej analizy wykładni dokonywanej przez sądy, tak aby po zastosowaniu założeń opracowanej koncepcji możliwe było generowanie (wytwarzanie) określonych teorii, których przedmiotem jest działanie tych organów związane z przeprowadzaniem wykładni. Dlatego też prezentowana formuła umiejscowiona jest na tzw. poziomie metateoretycznym albo metametodologicznym,

bowiem nie służy ona opracowaniu jakiejś konkretnej teorii wykładni prawa, nawet odnoszonej do określonej klasy interpretatorów (np. sądów) i pojmowanej klasycznie opisowo – jako zespół twierdzeń deskryptywnych, eksplanacyjnych i ewaluacyjno-normatywnych, ale ma na celu sformułowanie teorii będącej dopiero podstawą do generowania empirycznych teorii ukierunkowanych na procesy wykładni operatywnej.

Osiągnięcie naukowo-badawcze dotyczy zatem w pewien sposób autorskiej koncepcji badania wykładni operatywnej, przedstawianej na tle rodzimej teorii wykładni prawa, rozumianej jako przedmiot zainteresowania teorii i filozofii prawa. Po drugie, prezentowane rozważania nie są kolejną, konkretną teorią wykładni, jakich w rodzimym prawoznawstwie opracowano co najmniej kilkanaście, ale – jak już wskazano – jest to metateoria wykładni operatywnej, stworzona w oparciu o wprowadzone jedno, aczkolwiek istotne i o podstawowym charakterze założenie paradygmatyczne, nazwane orientacyjnością wykładni. Jest to domniemana cecha wykładni operatywnej i paradygmat konstrukcyjny prezentowanej koncepcji. Nawiązuję tym do ujęcia prezentowanego jeszcze przed wojną, w socjologicznej koncepcji wykładni Sawy Frydmana (po II wojnie światowej – Czesław Nowiński), ale nadając temu pojęciu znacząco odmienny sens, niż czynił to ów autor. Proponowana koncepcja nie powstała w nurcie rewolucyjnym uprawiania nauki, ale – co zresztą wymaga zaakcentowania – ewolucyjnym i jest ona wynikiem refleksji nad kwestią adaptacji określonych koncepcji teoretycznych traktujących o wykładni prawa, powstałych w naukach ogólnych prawoznawstwa, do praktyki sądowego stosowania prawa.

Osiągnięcie naukowe jest efektem ponad trzy-letnich badań o charakterze empirycznym nad praktyką wykładni operatywnej dokonywaną przez Izby Sądu Najwyższego: Cywilną i Karną oraz Naczelny Sąd Administracyjny. Badania i opublikowana monografia powstały w ramach grantu finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (konkurs Sonata 8), zatytułowanego „Operatywne teorie wykładni prawa jako akt pragmatyki językowej”. Podjęte zagadnienie badawcze okazało się obszerne i jest częścią szeroko zakrojonego projektu, w toku realizacji którego okazało się możliwe i konieczne opracowanie samodzielnej monografii o charakterze doktrynalno-metodologicznym.

Cel naukowy osiągnięcia na tle teorii wykładni prawa

Za fundamentalną cechę polskiej teorii wykładni prawa bezdyskusyjnie uznaje się znaczną liczbę konkretnych tego typu teorii. Akcentował ów fakt Jerzy Wróblewski, który wskazywał go za dowód tego, że problemy interpretacji prawa były uznawane za ważne,



jeśli nie konstytutywne dla polskiej teorii prawa zagadnienie badawcze. Kolejne uwarunkowania rodzimego dorobku w zakresie teorii wykładni dotyczą cech tych koncepcji. Przede wszystkim zauważa się, że są one tekstocentryczne, co związane jest z ontologicznymi właściwościami kontynentalnej kultury prawnej, z drugiej zaś strony jest wynikiem szczególnie wysokiej pozycji analiz językowych w prawoznawstwie polskim. Spektrum powiązań dotyczy też właściwości prawa stanowionego i uwarunkowań wynikłych ze zjawiska polityczności wykładni. Przedmiotem poznania znaczenia powinności jest bowiem tekst aktu normatywnego jako źródło tego komunikatu. Druga, akcentowana cecha polskich teorii wykładni prawa dotyczy tego, że zauważa się, iż nie są one teoriami w rozumieniu ogólnej metodologii nauk, tzn., że nie opisują zachowań interpretacyjnych danej klasy interpretatorów, ale – jak wskazuje Maciej Zieliński – zachowania takie modelują. Są one zatem dyrektywnymi modelami wykładni, wyprowadzonymi z określonej koncepcji znaczenia transformowanego z innych nauk do prawoznawstwa, po uwzględnieniu potrzeb interpretatorów, by w możliwie efektywny sposób prowadzić ów proces. Miara efektywności jest – szczególnie w perspektywie wykładni operatywnej – dążenie do uzyskania stanu jednolitości orzecznictwa i minimalizacja różnic między poszczególnymi aktami zachowania interpretacyjnego.

Obecny stan rozwoju polskiej teorii wykładni prawa, rozumianej holistycznie, jako przedmiot zainteresowania nauk ogólnych prawoznawstwa, skupia się – z jednej strony – na unifikacji co najmniej głównych narracji poświęconych zagadnieniu wykładni, z drugiej zaś dotyka istotnych dla praktyki prawniczej kwestii, takich jak wkomponowanie wypracowanych koncepcji wykładni w problemy multicentryzmu, filozofia władzy i polityki, ale porusza także szczegółowe problemy semantyczne w obszarach poszczególnych gałęzi prawa. Nie zmienia to jednak interesującej cechy stanu rodzimej refleksji w tym przedmiocie, która sprowadza się do dwupoziomowej struktury koncepcji traktujących o wykładni prawa. Wskazuje się na poziom pierwszy, który określa się niekiedy mianem wielkich narracji metodologicznych, a które można uznać za filozofie wykładni. Poziom ten na podstawie słynnej typologii dokonanej przez Jerzego Wróblewskiego jest nadal aktualny i polega na dyferencji, która dzieli ogólne koncepcje traktujące o wykładni prawa na tzw. jej odmianę *sensu stricto* (klaryfikacyjną), *sensu largo* (derywacyjną) i *largissimo sensu* (humanistyczną). Ów podział sprowadza się do próby rozdzielenia specyfiki wykładni przedmiotu poznania interpretatora jakim jest akt normatywny z jego właściwościami semantyczno-syntaktycznymi (czy też po prostu redakcyjnymi) w stosunku do innych tekstów kulturowych. Tym samym wykładnie *sensu stricto* i *sensu largo* uchodzą za prawnicze



(aczkolwiek z pewnymi odrębnościami między sobą) w silnie budowanej opozycji do innych koncepcji wykładni, w tym nie tylko do jej odmiany *largissimo sensu*, która uznaje wykładnię za taką, w której tekst prawny traktuje się jako tekst kulturowy, ale także koncepcji hermeneutycznych, czy klasycznie deskryptywnych. Drugi poziom, bardziej szczegółowy, przyporządkowuje konkretne teorie wykładni ogólnym założeniom wynikającym z cech charakterystycznych właściwych – odpowiednio – wykładni klaryfikacyjnej, derywacyjnej czy humanistycznej. W prawoznawstwie polskim, jak już było wspomniane, wypracowano kilkanaście konkretnych teorii wykładni. Za najbardziej popularne można uznać trzy z nich: semantyczną (odwołującą się do klaryfikacyjności) Jerzego Wróblewskiego, derywacyjną Macieja Zielińskiego i derywacyjno-walidacyjną Leszka Leszczyńskiego. Te dwie ostatnie bazują na derywacyjnym ujęciu wykładni.

Wspólną cechą tych teorii jest silne akcentowanie ich statusu modelowego. Niektóre z nich powstawały w oparciu o analizę rozumowań interpretacyjnych ujawnianych w uzasadnieniach orzeczeń sądowych (uwaga ta jest najbardziej aktualna w odniesieniu do teorii semantycznej Jerzego Wróblewskiego), ale współczesny obraz tych koncepcji – w niektórych przypadkach – po kilkudziesięciu latach ich rozwoju, sprowadza się do tego, że teorie te nie powstawały w oparciu – a przynajmniej absolutna większość z nich – o obserwację tzw. praktyki prawniczej. Ewentualnie były tą praktyką jedynie inspirowane. W żadnym razie nie są to tzw. empiryczne ujęcia wykładni, w tym wykładni dokonywanej przez sądowe organy stosowania prawa. Nie są to więc teorie powstające niejako „oddolnie”, na podstawie obserwacji i analizy zachowań egzegetów dokonujących wykładni operatywnej, ale są to ujęcia „modelowe”, przy czym owa ich cecha sprowadza się do pewnego stopnia dyrektywności tych koncepcji wyniesionej z określonego modelu uzyskania semantyki jurydycznej. Na tą cechę zwraca się uwagę w literaturze przedmiotu, ale nie w stylistyce pejoratywnej. Dominujący nurt konstrukcji polskich teorii wykładni zdaje się opierać na stanowisku, że praktyka prawnicza dostrzega potrzebę posiadania określonych narzędzi do rekonstrukcji znaczeń w procesach stosowania prawa, dlatego też konieczne jest zapewnienie jej właściwego aparatu teoretycznego, który mógłby tak postawionemu oczekiwaniu sprostać. Druga przyczyna takiego stanu rzeczy, jak się wydaje, wynika z wieloletniej tradycji prawoznawstwa polskiego, które dążyło do integracji z innymi naukami społecznymi, co skutkowało próbą przeszczepienia na grunt nauk prawnych zewnętrznie wypracowanych koncepcji semantyki (jak np. teoria znaczenia Kazimierza Ajdukiewicza będąca podstawą teorii semantycznej).

Taki stan rzeczy wynika z sygnalizowanych już związków między rodzimą teorią wykładni a studiami nad rolą języka w jego związkach z wykładnią prawa, rozumianą jako zjawiskiem będącym przedmiotem poznania, a nie tylko zespołem czynności konwencjonalnych podejmowanych przez *kogoś* w stosunku do *czegoś*. W tej kwestii można uogólnić wszystkie ujęcia do dwóch grup poglądów.

Pierwsza dotyczy różnicy znaczeń, którą obserwujemy na co dzień. Można podsumować, że z istoty rzeczy filozofie wykładni są wywodzone z filozofii prawa pozytywnego, gdzie wieloznaczność semantyczną traktuje się jako coś oczywistego, co wynika z naturalnych właściwości samego języka, a nie pragmatyki w jego stosowaniu. Ta kolejność jest niezwykle istotna. Różnice w ocenie, że *coś* dla jednej osoby znaczy *coś* innego dla kogoś innego, to zjawisko językowe, które sprowadza się w tych kierunkach do akceptowalnej polisemii na poziomie języka prawnego, a której przewyższanie przypisuje się wykładni prawa. Posiada ona wówczas rolę funkcjonalną. Tym samym wykładni i jej teoriom przypisuje się znaczenie pragmatyczne. Jest to wówczas metoda na przełamywanie wieloznaczności jako immanentnej cechy każdego języka. Na takiej koncepcji roli języka w wykładni bazują zarówno klaryfikacyjne ujęcia wykładni jak i koncepcje derywacyjne. W obu przypadkach wykładnia traktowana jest jako dyrektywne poszukiwane akceptowalnego znaczenia nie w oparciu o kryteria argumentacyjne, ale poprzez proceduralne mechanizmy jego uzyskania wyniesione z założeń określonej teorii (są to akcentowane w nurcie derywacyjnym poszukiwawcze i naprawcze funkcje wykładni). Znajduje to największą radykalizację oczywiście w teorii semantycznej, w myśl której w razie wystąpienia tzw. stanu izomorfii (bezpośredniego rozumienia) wykładni w ogóle się nie przeprowadza, natomiast w razie wystąpienia zjawiska polisemii do językowej granicy tekstu wykorzystuje się klaryfikacyjną, dyrektywną teorię wykładni.

Odmienny pogląd wyrażali badacze odwołujący się do tzw. nastawienia juryslingwistycznego, które bazuje na socjologicznym uwzględnieniu kontekstu języka i wykładni tekstu normatywnego. W tej grupie poglądów, wprowadzie w polskim prawoznawstwie znajdującej się w mniejszości, ale od jakiegoś czasu silnie akcentowanej, następuje odwołanie do tzw. kontekstu pragmatycznego – czyli relacji między znakiem a użytkownikiem języka w konkretnej sytuacji komunikacyjnej (lingwistycznej). Zjawisko polisemii traktowane jest jako nieodłączny skutek różnego użycia znaku przez różnych egzegetów występujących w określonych relacjach społecznych. To dlatego zauważa się, że działalność egzegetów operatywnych występuje w różnych rzeczywistościach

komunikacyjnych. Według takiego stanowiska różnice w wypracowywanych tych samych albo podobnych znaczeniach w różnych gałęziach prawa, przez organy sądowego stosowania prawa, nie wynikają z samej innej percepcji znaku (tekstu prawnego), lecz są determinowane relacją pragmatyczną (tak zauważa Marek Smolak). To zatem kontekst użycia znaku, a nie akt normatywny, odpowiada za różnice w wypracowywanych znaczeniach. Warto wskazać, że to w tym nurcie pojawiają się refleksje nad poszukiwaniem innych metod analizy wykładni. Są to koncepcje, które – zbiorczo – uznaje się za argumentacyjno-dialektyczne (najczęściej o hermeneutycznym rodowodzie) albo socjologiczne. Te drugie – kompletnie marginalne w polskiej teorii wykładni – traktują wykładnię jako określony fakt społeczny, który może podlegać analizie tak jak każdy inny fenomen aktywności człowieka.

Przygotowane osiągnięcie naukowe odwołuje się do tego drugiego nurtu. Kwestią wyjściową była chęć analizy wykładni poprzez budowę jej teorii w odmienny sposób od dotychczas prezentowanych ujęć w prawoznawstwie polskim. Towarzyszyło temu przekonanie o konieczności odpowiedzi na dwa pytania badawcze. Pierwsze dotyczyło tego, czy obraz wykładni operatywnej w poszczególnych gałęziach prawa, na podstawie analizy orzeczniczej sądów kasacyjnych jako organów, które ujawniają w możliwie szeroki sposób prowadzone rozumowania interpretacyjne w uzasadnieniach wydawanych orzeczeń, jest w miarę jednolity, czy też nie. W związku z tym, czy odznacza się określonymi odrębnościami. Drugie pytanie badawcze sprowadzało się do próby ustalenia na ile teorie wykładni prawa dotychczas opracowane w teorii prawa znajdują rzeczywistą adaptację w praktyce wykładni operatywnej. Ponieważ prawoznawstwo kontynentalne, nie tylko w kwestii teorii wykładni prawa, odznacza się deficytem wystandaryzowanych metod analizy – owych twierdzeń metateoretycznych – konieczne stało się poszukiwanie poprawnej formuły metodologicznej, która pozwoliłaby na przeprowadzenie takiej analizy. Refleksja nad podjętym zagadnieniem badawczym bardzo szybko doprowadziła do przekonania, że studia tego rodzaju muszą być przeprowadzone jako analiza empiryczna, zgodnie z którą wykładnia uznawana jest jako pewien fakt społeczny, co wymaga opracowania właściwej, klasycznie rozumianej według ogólnej metodologii nauk, teorii deskryptywnej, tak aby uniknąć – jak zauważa Marek Zirk-Sadowski – występujących w dotychczasowych ujęciach wykładni koincydencji między twierdzeniami opisowymi a tymi, o charakterze ewaluatywno-dyrektywalnym.

Nie jest oczywiście tak, że praktyka wykładni operatywnej nie stała się przedmiotem analiz empirycznych. Badania tego rodzaju były, choć nieliczne, przeprowadzane w prawoznawstwie polskim. Próba ich podsumowania sprowadza się jednak do tego,

że służyły one afirmacji albo falsyfikacji określonego modelu teoretycznego wykładni. Można więc wskazać, że wyniki były porównywane z jakimś teoretycznym założeniem wstępnym. Chodziło więc o sprawdzenie na ile określony model teoretyczny wykładni znajduje zastosowanie praktyczne w celu jego autoweryfikacji. Badania tego rodzaju nie doprowadzały do wypracowania teorii rozumianej jako próba opisu i wyjaśnienia jakiegoś zjawiska. Było to spowodowane podstawowym założeniem polskiej teorii wykładni, które sprowadza się do nadania prymarnej roli dyrektywnym teoriom wykładni z powodów naświetlonych powyżej. Warto też nadmienić, że taka metodologia analizy wykładni operatywnej posługuje się zależnością wskazywaną m.in. przez Zbigniewa Pulkę, że wzajemnie, z określonej teorii albo filozofii wykładni można wyprowadzić albo presuponować twierdzenia – odpowiednio – teoretyczne albo filozoficzne. Taki paradygmat badawczy jest nieobcy badaniom społecznym, a nawet przyrodniczym, gdyż nie istnieje potrzeba ciągłego udowadniania określonej teorii uznawanej aksjomatycznie za przyjmowaną albo opatrzoną kryterium prawdziwości. W tym celu prowadząc badania empiryczne określonego rodzaju badacz może jedynie odrzucać wyniki niepasujące do jej założeń. Należy pamiętać, że taka perspektywa badawcza nie prezentuje się jako lepsza, albo gorsza, lecz że bazuje na innej metodologii.

Przygotowując osiągnięcie naukowo-badawcze uznano, że taka metodologia nie może być zastosowana a przed wygenerowaniem właściwej teorii, której przedmiotem miałyby być zachowania interpretacyjne jakiejś klasy interpretatorów, konieczne jest najpierw opracowanie ogólnych zasad generowania tego typu teorii. Było to spowodowane chęcią maksymalnego odrzucenia tzw. prekonceptualizacji, które wprowadzałyby w nadmiernej ilości wyjściowe założenia co do obrazu praktyki wykładni operatywnej. Skutkiem takiego stanu rzeczy była konieczność dopuszczenia, że faktyczny obraz wykładni operatywnej na podstawie analizowanych prób badawczych, właściwych dla danej klasy interpretatorów (np. sędziów w Izbie Cywilnej albo Karnej Sądu Najwyższego), nie jest jednolity, ale w określony sposób zróżnicowany. Tym samym wzięto pod uwagę przypuszczenia intuicyjnie, doskonale znane wielu prawnikom zajmującym się specyfiką wykładni w procesach stosowania prawa, że być może analiza wykładni operatywnej doprowadzi do wygenerowania nie jednej, ale tylu jej teorii typu empirycznego, ile analiz będzie usiłował przeprowadzić badacz.

Realizując ten postulat sięgnięto do koncepcji generowania teorii, która polegać powinna jedynie na tym, że wyniki badań empirycznych winny znajdować się w określonym obszarze badawczym, co – jak już zauważono – ma doprowadzić do swoiście „oddolnego” powstawania takich teorii. Prezentowane osiągnięcie naukowe sprowadza się do opracowania teorii

generującej teorie wykładni według takiej metodologii. W tym celu sięgnięto po sygnalizowaną już formułę orientacyjności – która odgrywa rolę podwójną: jako domniemana cecha egzegety operatywnego (taki, który dokonuje aktu interpretacji w specyfice stosowania prawa określonego rodzaju) oraz jako paradygmat metodologiczny.

Metodologia orientacyjności wykładni

Wprowadzając pojęcie wykładni orientacyjnej (dokładnie: ujmowania orientacyjnego ustaw) przed blisko stu laty Sawa Frydman odnosił to pojęcie do źródeł pochodzenia koncepcji semantyki, które wykorzystywane są do tworzenia prawniczych teorii wykładni. Innymi słowy, w rozumieniu tego badacza, orientacyjność dotyczyła koncepcji teoretycznych, które stanowią tło koncepcyjne dla prawników w procesach tworzenia jurydycznych teorii wykładni. W osiągnięciu badawczym orientacyjność wykładni pojmuje się znacznie szerzej. Mówiąc najbardziej ogólnie, autorskie ujęcie orientacyjności dotyczy określenia dominujących, powtarzalnych w danej wspólnotie interpretatorów, zachowań tego rodzaju, zatem aktów zachowania konwencjonalnego nakierowanych na uzyskanie znaczenia normatywnego. Orientacyjność jako podstawa takiej teorii jest więc zawsze metodologią działania badacza jak i stopniowalną cechą wykładni operatywnej, gdyż służy ustaleniu dominującej heurezy interpretacyjnej, rozumianej jako najczęściej występujący w badanej próbie swoisty *modus operandi* działania interpretatora.

Tym samym w ramach proponowanej koncepcji wychodzi się z naczelnego założenia, formułowanego niejako *a priori*, że wykładnia operatywna nałożona jest na płaszczyzny trzech rodzajów dyskursu: (1) teoretycznego (tj. teorii prawa w zakresie teorii egzegety prawniczej), (2) dogmatycznego (wypowiedzi dogmatyki prawa w przedmiocie właściwych metod wykładni prawa, uwzględniających specyfikę danej gałęzi prawa wynikłą z przedmiotu regulacji oraz występującego w niej typu stosunku prawnego), oraz (3) w przypadku sądowego typu stosowania prawa – judykatury, która również wyprowadza komunikaty w przedmiocie tego, jak wykładnia operatywna winna być prowadzona (np. które metody są pożądane). W prezentowanej koncepcji wychodzi się z założenia, że powyższą, być może prostą albo bardziej skomplikowaną relację między źródłami komunikatów na okoliczność uznanych za właściwe w prawoznawstwie metod, technik, sposobów, czy heurystyk wykładni prawa, należy zbadać i – jak już sygnalizowano – to ona stanowi przedmiot teorii typu orientacyjnego. Teoria taka dąży do uchwycenia nie tylko rozkładu zmiennych charakteryzujących wykładnię operatywną w odniesieniu do tych źródeł komunikatów (dyskursów), ale również do ustalenia wspomnianej już dominującej heurezy interpretacyjnej właściwej dla badanej próby.

Tym samym – być może – prezentowana koncepcja umożliwi wygenerowanie teorii klasycznie opisowej dla, odpowiednio, wykładni operatywnej w prawie cywilnym, karnym i administracyjnym, na podstawie analizy orzecznictwa wybranego rodzaju sądu (np. kasacyjnego, jako posiadającego najbardziej reprezentatywne/diagnostyczne orzecznictwo w tym przedmiocie).

Przedmiotem naczelnego paradygmatu badawczego w teorii zorientowanej na orientacyjność czyni się zachowanie samego interpretatora, odrzucając założenia np. o tym, że konkretna teoria wykładni jest wiodąca, albo że określony typ poszukiwań (heurystyk) interpretacyjnych jest dominujący i właściwy dla całego obszaru wykładni operatywnej, albo że jedynie teoria prawa jest rzeczywistym źródłem twierdzeń o tym jak prowadzić wykładnię prawa. Podstawą takiego sposobu myślenia jest założenie, że interpretatorzy pracują w ramach wykładni operatywnej w zasadniczo odmienny sposób niż w ramach wykładni doktrynalnej i że tym, co odpowiada za sposób pracy z tekstem nie jest w pierwszej kolejności jego struktura i typ, ale osoba interpretatora i uwarunkowania, w których przychodzi mu podejmować decyzję interpretacyjną.

Prezentowana koncepcja – teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej jest metateorią wykładni, bowiem za swój przedmiot czyni teorie typu orientacyjnego, a nie bezpośrednio wykładnię operatywną. Formułując jej założenia, w osiągnięciu naukowym konieczne było uwzględnienie spostrzeżenia, że w metodologii nauk prawnych brak jest poziomu metateoretycznego w ramach badań o charakterze empirycznym. W tym celu do realizowanego projektu konieczne było – mówiąc najbardziej ogólnie – skorzystanie z metodologii innych nauk społecznych, w tym w ograniczonym zakresie z analizy statystycznej. Orientacyjność – co było już sygnalizowane – pojmowana jako paradygmat metateoretyczny i hipotetyczna właściwość egzegety operatywnego – czyli również samej wykładni operatywnej, zakłada że jest to zmienna, a nie stała, którą w określony sposób można ustalić i ocenić jej skalę, oczywiście nie w sposób ilościowy, ale poprzez próbę określenia jakościowego stopnia orientacyjności wykładni. Sprowadza się ona do uwzględniania przez poszczególnych interpretatorów zachowań tego typu właściwych sobie nawzajem. Jest to więc jakaś formuła konformizmu interpretacyjnego, ale niepojmowanego pejoratywnie. Teoria typu orientacyjnego bada w istocie rzeczy na ile dominująca heurystyka interpretacyjna w badanej próbie odpowiada określonej koncepcji teoretycznej (zatem stanowi adaptację teorii wykładni na potrzeby praktyki wykładni operatywnej), a na ile stanowi samodzielnie

wypracowaną heurzę interpretacyjną. W założeniu ma pozwolić to na określenie dominującej cechy wykładni operatywnej w badanej próbie.

Jak już sygnalizowano, teoria typu orientacyjnego aspiruje do miana pełnoprawnej teorii opisowej. Zakłada wypracowanie trzech poziomów twierdzeń, których wystandaryzowany sposób powstawania jest przedmiotem opracowanej teorii orientacyjnego badania wykładni operatywnej (metateorii orientacyjności). Pierwszy poziom to badania o charakterze statystycznym. Ich celem jest stworzenie wyjściowego obszaru do dalszej analizy, określanego mianem obrazu prawometrycznego. Zawiera on rozkład wariantów poszczególnych zmiennych, które opisują wykładnię operatywną badanej próby interpretatorów. Są to zmienne w rodzaju: przyjmowanych metod wykładni, odwołania się do określonej koncepcji wykładni i grupy jej teorii, danej koncepcji semantyki, czy sposobu legitymacji powziętej decyzji interpretacyjnej. Drugi poziom rozważań stanowi próbę odszukania i wyjaśnienia dominującej heurzy interpretacyjnej w badanej próbie. Jest to tzw. poziom wyjaśniający każdej teorii typu orientacyjnego. Odwołuje się on do niektórych założeń teorii ugruntowanej B.G.Glasera i A.L.Straussa i częściowo przypomina studium przypadku. Uwarunkowany jest przedmiotem analizy, jakim jest specyfika uzasadnienia orzeczenia sądowego, co wymaga pogłębionych studiów nad tymi ujawnionymi rozumowaniami interpretacyjnymi, które pozwalają sondować o dominującej heurze interpretacyjnej. Taki podział – według propozycji metodologii przyjętej w osiągnięciu naukowym – łączy zalety badań ilościowych z jakościowymi i pozwala na podstawie ustalonego obrazu prawometrycznego przeprowadzić pogłębione studia nad przypadkami, które wymagają pogłębionej analizy. Dopiero trzeci poziom to twierdzenia ewaluatywno-normatywne. W założeniu mają one stanowić zespół dyrektyw kierowanych do członków badanej wspólnoty interpretacyjnej ukazując im ów dominujący schemat działania interpretacyjnego. Co bardzo istotne, ma on nie zmieniać całokształtu charakteru docelowo wygenerowanej teorii typu orientacyjnego, lecz stanowić syntetyczne podsumowanie w jaki sposób prowadzić działania interpretacyjne zgodne z dominującą dla danej próby heurystyką interpretacyjną. W zamierzeniu ma ono być jak najbardziej funkcjonalne i praktyczne i nie przekraczać dwóch do trzech stron maszynopisu.

Struktura pracy

Przygotowane osiągnięcie naukowe – monografia „Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej” podzielona została na dwie części, nazwane retorykami, bowiem odwołują się one do odmiennych paradygmatów, które stoją u podstaw prezentowanych rozważań.

Część pierwsza monografii dotyczy zarysu teorii wykładni prawa, której podtytuł odwołuje się do retoryki wiedzy zastanej. Jest to opis pierwotnych konceptualizacji badacza, z którymi styka się on podejmując temat konstrukcji jakiejś teorii wykładni. Ważnym jest podkreślenie, że chodzi tu o już istniejące koncepcje teoretyczne, których przedmiotem jest fenomen wykładni prawa, a nie to zjawisko samo w sobie. Tym samym część pierwsza dotyczy zrelacjonowania tego, co badacz „zastaje” w kontekście teorii wykładni prawa chcąc opracować swoją własną. Z jakimi komunikatami przychodzi mu zetknąć się – stąd użyta formuła retoryki wiedzy zastanej. Część pierwsza pracy składa się z siedmiu rozdziałów. Teoretyczne pojęcie wykładni prawa i znane jego podziały omówiono w rozdziale I. Dyferencję między pojęciami teorii a filozofii wykładni prawa i kilka zagadnień szczegółowych (jak zjawisko multicentryzmu, nielingwistyczna koncepcja normy prawnej, czy problemy aktywizmu i pasywizmu interpretacyjnego w poszczególnych ujęciach wykładni) zawiera rozdział II. W rozdziale III zaprezentowano wybrane, historyczne uwagi o ewolucji teorii wykładni w kontynentalnej kulturze prawnej. W rozdziale IV omówiono w mniejszym stopniu podziały samej wykładni prawa (ponieważ są one doskonale znane i posiadają bardziej propedeutyczny charakter), gdyż za najważniejsze uznano przedstawienie możliwych kryteriów pozwalających przeprowadzać dyferencję poszczególnych teorii wykładni prawa. Rozdział V dotyczy scharakteryzowania wspomnianych już podstawowych narracji (koncepcji) wykładni, według nadal aktualnej i fundamentalnej typologii Jerzego Wróblewskiego – tj. nurtów koncepcyjnych: klaryfikacyjności, derywacyjności i humanistycznego ujęcia wykładni. W rozdziale VI – częściowo bazując na typologii prezentowanej przez Huguesa Rabaulta – ale w istotny sposób zmodyfikowanej – przeanalizowano zjawisko wykładni prawa z perspektywy uwarunkowań decyzyjnych interpretatora, częściowo także poruszając wątki jego kognitywnych uwarunkowań. W rozdziale VII omówiono kilka najbardziej istotnych – także z perspektywy proponowanej koncepcji – konkretnych teorii wykładni prawa, w tym socjologiczną teorię Sawy Frydmana. Podsumowując, część pierwsza osiągnięcia naukowego stanowi doktrynalno-teoretyczne tło prezentowanej koncepcji, w pełni odpowiadając tytułowi tej części jako zarys teorii wykładni prawa, stylizowanej jako fragment nauk ogólnych prawoznawstwa, odnoszących się do zagadnienia interpretacji prawniczej.

Część druga monografii zatytułowana została „Metateoria wykładni orientacyjnej”. Odnosi się ona do metodologii konstrukcji teorii typu operatywnego, które aspirują do miana empirycznych. Paradygmat badawczy, który wyniesiono do podtytułu tej części nazwano



mianem retoryki rekonstruowania, wykorzystując propozycję paradygmatów badawczych prezentowaną przez Marka Gorzko. Chodziło o podkreślenie, że konstruując założenia teorii orientacyjnego badania wykładni operatywnej prawnik nie może działać na zasadzie *tabula rasa*, co czyni tą część monografii koniecznym *iunctim* między retoryką wiedzy zastanej a paradygmatem rekonstruowania. Rzecz dotyczy tego, że wykorzystując terminologię istniejących teorii wykładni, ale niekiedy proponując własne ujęcia, następuje wyjaśnienie naczelnego założenia orientacyjności i przede wszystkim opracowanie narzędzia badawczego do prowadzenia analiz według proponowanej metodologii, które dopiero umożliwią wygenerowanie konkretnych teorii typu orientacyjnego.

Omawiana część podzielona została na cztery rozdziały. W pierwszym omówiono pojęcie orientacyjności i teorii orientacyjnej. Rozdział rozpoczynają rozważania wstępne, w których następuje konfrontacja proponowanego ujęcia z dotychczasowymi koncepcjami teoretycznymi (wiedzą zastaną). Następnie wprowadza się pojęcie metateorii, przedstawiając sygnalizowaną już relację między teorią orientacyjnego badania wykładni (którą można też określić mianem ogólnej teorii orientacyjności) a generowanymi w razie podjęcia tej koncepcji do realizacji konkretnymi (szczegółowymi) teoriami typu orientacyjnego. Rozdział wieńczy wyjaśnienie konieczności budowy przez taką teorię trzech grup twierdzeń: opisowych, wyjaśniających i ocenno-normatywnych oraz omówienie paradygmatów, na których opiera się koncepcja orientacyjności, czyli niej samej, ale odnoszonej do sposobu działania interpretatora operatywnego (jako jego domniemana cecha, wszakże stopniowalna) oraz postulat poszukiwania dominującej w badanej próbie heurezy interpretacyjnej. Rozdział II dotyczy sformułowania szczegółowych podstaw teorii orientacyjnego badania wykładni operatywnej. W ramach poszczególnych sekcji omówiono: zakres przedmiotowy teorii, problemy związane ze szczegółową adaptacją metateorii orientacyjności oraz cechy konieczne do spełnienia przez teorię szczegółową wymogów analizy empirycznej. Chodzi przede wszystkim o problemy właściwego formułowania hipotez, dobór próby do badań, uwzględniających możliwość estymowania wyników z próby na populację, relację z innymi formułami analiz empirycznych (jak np. studia przypadku), czy konieczną kwestię rozróżniania współzmienności (korelacji) zmiennych a warunkowania związku przyczynowego. Rozdział III poświęcono w całości teoretycznym aspektom doboru zmiennych i wyjaśnieniu tego pojęcia w perspektywie badań empirycznych. Omówiono pojęcia zmiennych zależnych i niezależnych oraz możliwych metod ich pomiaru, ze szczególnym uwzględnieniem faktu, że w specyfice analizy wykładni operatywnej dominują te, o charakterze jakościowym. Posiada to szereg reperkusji

metodologicznych w zakresie prawidłowego wyprowadzania wniosków w celu sformułowania teorii orientacyjnej. Rozdział IV tej części książki jest fundamentalny. Rozpoczyna go omówienie szczegółowych hipotez badawczych, przyjmowanych w teorii orientacyjnej, które stanowią zoperacjonalizowane pytania badawcze, dotyczące problemu jednolitości obrazu praktyki wykładni operatywnej na przykładzie badanych prób orzecznictwa, właściwych poszczególnym gałęziom prawa oraz próba uchwycenia źródeł komunikatów o wykładni (z teorii, dogmatyki i judykatury) w ramach poszukiwanej, dominującej heurezy interpretacyjnej. W rozdziale zoperacjonalizowano dwadzieścia sześć zmiennych, poprzez wyszczególnienie ich wariantów (etykiet), czyli omówiono narzędzie badawcze używane do generowania poziomu opisowego każdej teorii wykładni operatywnej typu orientacyjnego.

Znaczenie badań – wykorzystanie wyników

Od kilkunastu lat w prawoznawstwie kontynentalnym następuje refleksja nad dalszą rolą nauk ogólnych prawoznawstwa. Pojawiają się niekiedy poglądy, że – przede wszystkim – teoria prawa wyczerpała swoją dotychczasową formułę (pytanie o „koniec teorii prawa”). Z drugiej strony, od początku nowożytnego prawoznawstwa mamy do czynienia ze świadomością jurystów co do kryzysu, czy też deficytu metody prawniczej. Ów spór o metodę i przede wszystkim brak wątków metateoretycznych, za co odpowiada brak wystandaryzowanych metod badawczych (co podkreśla m.in. Jerzy Stelmach), jest podstawowym zarzutem podważającym status naukowy prawoznawstwa, formułowanym z perspektywy innych nauk społecznych, ale dostrzeganym także przez samych prawników. Jako odpowiedź na ów stan rzeczy, z obszaru przedstawicieli nauk ogólnych prawoznawstwa, wyłonił się kilkadziesiąt lat temu, trwający po dziś dzień, silny kierunek działań określany mianem integracji zewnętrznej prawoznawstwa (w odróżnieniu od integracji wewnętrznej, posiadającej raczej czysto praktyczny rodowód, gdyż nastawiona jest ona na rozwiązywanie różnego rodzaju problemów natury semantycznej między gałęziami prawa). Jak zauważa się w literaturze przedmiotu, przedstawiciele nauk ogólnych prawoznawstwa uznali (m.in. Andrzej Bator, Zbigniew Pulka i Adam Sulikowski), że integracja z innymi naukami społecznymi poprzez aplikację określonych koncepcji do obszaru prawoznawstwa uzupełni nie tylko lukę poznawczą, co właśnie metodologiczną i podniesie ogólny status naukowy prawoznawstwa. Cechy, które umożliwiają danej profesji spełnienie kryterium naukowości pozostają bowiem niezmiennie i w uproszczeniu zwykle ograniczone są do wyodrębnienia przedmiotu badań oraz swoistej metody badawczej. Ten drugi warunek wobec obserwowanego,

ogólnego nurtu unifikacji nauki, podlega od ostatnich kilkudziesięciu lat istotnemu złagodzeniu, gdy przyjmuje się, że wystarcza niekiedy recypowanie określonej metody na potrzeby danej nauki, co już samo w sobie ma czynić ją swoistą.

Nietrudno dostrzec, że taki sposób myślenia objawił się bardzo szybko w rozwoju polskich teorii wykładni prawa. Abstrahując od prostej konstatacji, że zjawisko to samo w sobie nie jest fenomenem jedynie jurydycznym. W analizach teoretycznych pojawia się zarazem często pomijany (przede wszystkim w środowisku praktyki prawniczej) wątek, czy dany fenomen prawa jest przedmiotem jakiejś wypowiedzi naukowej w stylizacji *stricto* przedmiotowej – prawo jako norma, czy też jako zjawisko prawne. To drugie ujęcie jest bardzo istotne, gdyż denotuje całe spektrum zagadnień, które z perspektywy prawno-pozytywnej są uznawane za niemieszczące się w obszarze nauk prawnych. Z drugiej strony, to właśnie odwołanie się do szerszego kontekstu zjawiska prawa, a nie tylko *prawa* rozumianego według prostej definicji pozytywistycznej jako zespół wypowiedzi kierowanych od struktur władzy politycznej do określonych adresatów, zabezpieczonych przymusem konwencjonalnym, może zapewnić sprostanie wymogom, które uznaje się za oczywiste w innych naukach społecznych. Polska teoria prawa posiada w tej kwestii istotne osiągnięcia, pierwotnie na gruncie relacji prawa i nauk politycznych, od jakiegoś czasu upatrując znaczenia dociekań w wyjaśnianiu zjawiska normatywności z perspektywy kognitywistyki. Analizy empiryczne były w tym przedmiocie niekwestionowanym pod względem przydatności narzędziem badawczym, jednak ograniczane były zwykle do socjologii prawa czy kryminologii.

Podjmując opisane osiągnięcie naukowe kierowano się zapatrywaniem, że istnieje obszar zainteresowania teorii wykładni w postaci zgłębienia realnie przeprowadzanych operacji interpretacyjnych przez egzegetów określonego rodzaju. Zwykle takie zainteresowanie wzbudzały sądy, jako organy władzy publicznej nie dość, że dostarczając obszernego materiału do analizy tych rozumowań w postaci uzasadnień orzeczeń, co poprzez pełnioną rolę w systemie prawa i rozwijając koncepcje wykładni w sygnalizowany już sposób „oddolny”. Podstawową więc kwestią stała się teoria klasycznie opisowa, która stanowiłaby proste „odbicie” rzeczywistej praktyki interpretacyjnej w stosunku do danej próby badawczej. Intuicyjnie znana teza w postaci faktu twórczego łączenia przez sądy postanowień różnych – niekiedy wzajemnie wykluczających się – twierdzeń dyrektywalnych, formułowanych w istniejących już modelach wykładni (teoriach normatywnych), wymusiła taką formułę metodologiczną, która nie polegałaby na weryfikacji stopnia przełożenia (adaptacji) określonego modelu wykładni w jej praktyce operatywnej. Jak już wskazano, był to cel nie tyle

drugorzędny, lecz wtórny. Podstawowym założeniem było udostępnienie określonej wspólnocie interpretatorów narzędzia, rozumianego jako informacja o tym, jaka funkcjonuje wśród nich dominująca heurystyka interpretacyjna. Dla każdego badacza, który zetknął się ze specyfiką stosowania prawa, jest oczywiste, że jest to informacja cenna z praktycznego, ale i poznawczego punktu widzenia, bowiem warunkuje spełnianie naczelných postulatów właściwych kulturze kontynentalnej. Wśród nich można – w tym odniesieniu – wymienić zasadę jednolitości i stabilności orzecznictwa, związaną z tym pewnością i przewidywalnością rozstrzygnięć sądowych, ale też realizację funkcji propedeutycznej wymiaru sprawiedliwości, co właściwe jest organom sądowym najwyższego szczebla – przede wszystkim sądom sprawującym także nadzór judykacyjny.

Ambicją autora osiągnięcia naukowego było stworzenie takiej metodologii badawczej, która pozwoliłaby generować powyżej nakreślone opisy (teorie) praktyki interpretacyjnej w stosunku do różnych prób badawczych oraz – jeżeli zachodziłaby taka potrzeba – czynić stosowne i prawidłowe uogólnienia. W tym celu konieczne było sięgnięcie do aparatu pojęciowego istniejących koncepcji teoretycznych, ale też wykorzystanie aparatu badawczego innych nauk społecznych, w tym analiz statystycznych celem chociażby zasygnalizowania możliwości takiej rekonstrukcji wyników by były one prawidłowo przenoszone z badanej próby na populację. Element istniejącej wiedzy teoretycznej był niezbędny do stworzenia narzędzia badawczego (kwestionariusza), przede wszystkim celem wykorzystania istniejącej siatki pojęciowej. Natomiast formuła orientacyjności stanowi wielokrotnie już wskazywany paradygmat metodologiczny rekonstruowanej w oparciu o istniejące modele teorii badania wykładni operatywnej.

Znaczenie opublikowanego osiągnięcia naukowego posiada zatem wymiar zarówno naukowy (doktrynalny), jak i praktyczny. Ta druga funkcja realizowana jest jako opracowanie konkretnego narzędzia badawczego, które w założeniu ma umożliwić generowanie teorii klasycznie opisowych, stanowiących informację dla określonej klasy podmiotów o dominującym wśród nich sposobie działania – w tym przypadku interpretacyjnego. Tym samym wychodzi to naprzeciw postulatowi realizacji przez teorię prawa jej funkcji praktycznej jako odpowiedź na potrzeby praktyki prawniczej. Realizacja celu naukowego związana jest poprzez wypełnienie istotnej – zdaniem autora – luki metodologicznej, a przynajmniej podjęcie wyzwania w tej kwestii poprzez zaproponowanie metodologii badań empirycznych w obszarze do tej pory, w takiej skali, w prawoznawstwie polskim,



jak się wydaje, nieanalizowanym. Prezentowana koncepcja realizuje postulat integracji zewnętrznej nauk prawnych.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych:

A) Omówienie dorobku naukowego – obszary badawcze w aktywności naukowej:

W polu moich zainteresowań naukowo-badawczych znajdują się trzy obszary zainteresowań, w ramach których rozwijałem aktywność naukową. Pierwszy (1') dotyczy zagadnień teorii prawa. W drugim (2'), podejmowanym wątku aktywności naukowej, skupiam się na poruszaniu zagadnień metodologii nauk prawnych, ze szczególnym uwzględnieniem badań empirycznych. Wyodrębnienie tego obszaru aktywności badawczej jest możliwe – rzecz jasna – w razie przyjęcia trój-kategorialnej struktury nauk ogólnych prawoznawstwa, z wyszczególnianiem ogólnych problemów teorii prawa, obszaru zarezerwowanego dla filozofii prawa i metodologii nauk prawnych, jako osobnej subdyscypliny nauk ogólnych, zajmującej się formułowaniem twierdzeń na okoliczność przyjmowanych w naukach prawnych metod badawczych oraz zasad wyprowadzania takiego rodzaju twierdzeń. Byłaby więc to – aczkolwiek jedynie w aspekcie epistemologicznym – metanauka względem teorii prawa, ale nadal pozostawałaby w równorzędnej pozycji względem filozofii prawa. Trzeci (3') obszar aktywności badawczej, który podejmowałem w swoich pracach, dotyczy teoretycznych aspektów prawa karnego, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki procesowej. Obszar ten pojawił się w moim rozwoju naukowym niejako samoistnie, gdyż o ile pole aktywności związane z teorią i metodologią nauk prawnych stanowi główny temat zainteresowań naukowych, o tyle obszar trzeci pojawił się w toku podejmowanych tematów po części w wyniku aktywności zawodowej (od 2009 r. jestem asystentem sędziego w Sądzie Najwyższym, obecnie asystentem-specjalistą w Biurze Studiów i Analiz, wykonującym obowiązki w Izbie Karnej).

Dotychczasowa działalność badawcza, wyrażona dorobkiem publikacyjnym, znajduje się we wskazanych powyżej, obszarach tematycznych. Przy czym należy zaznaczyć, że przyporządkowywanie poszczególnych opracowań z dorobku do wymienionych kategorii jest uwarunkowane określonym stopniem subiektywności, bowiem niekiedy poruszane są w nich zagadnienia współwystępujące.

Mój dorobek naukowo-badawczy składa się z pięćdziesięciu publikacji. Opracowania, których jestem autorem, ukazały się w uznanych czasopismach prawniczych oraz w monografiach zbiorowych. Z pierwszej grupy wypada wskazać, że posiadam dwa opublikowane artykuły w miesięczniku „Państwo i Prawo”, cztery w kwartalniku „Studia Prawnicze” (wyd. Polska Akademia Nauk), trzy w miesięczniku „Przegląd Prawa Publicznego”, cztery w miesięczniku „Prokuratura i Prawo”, po jednej w kwartalniku „Ius Novum” i miesięczniku „Przegląd Sądowy”. Dodatkowo, publikowałem w czasopismach: „Przegląd Prawa i Administracji” (Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego), „Krytyka Prawa” (Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie), „Internal Security” (Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie), „Studia i Analizy Sądu Najwyższego”. Opublikowałem dwie monografie naukowe – „Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej”, wyd. Difin, Warszawa 2018 (będąca podstawą omówienia osiągnięcia naukowo-badawczego) oraz „Modele dyskursów prawniczych”, wyd. TNOiK, Toruń 2013 (która jest zmodyfikowaną wersją rozprawy doktorskiej). Pozostała część dorobku naukowego powstała w ramach artykułów zgłaszanych do monografii zbiorowych, z których część wydawana była w ramach działalności naukowej Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego. Jestem także współautorem podręcznika akademickiego dotyczącego podstaw prawoznawstwa (K.J.Kaleta, A.Kotowski, „Podstawy prawoznawstwa”, wyd. Difin, Warszawa 2016).

W ramach obszaru pierwszego – teorii prawa - opublikowałem największą liczbę opracowań. Podejmowane zagadnienia badawcze z tego zakresu dotyczyły trzech wątków tematycznych: problemów wykładni prawa, stosowania prawa, ze szczególnym uwzględnieniem kryteriów pozwalających na wyszczególnianie współczesnych modeli stosowania prawa (gdzie przeprowadzałem rozważania nad obecnymi uwarunkowaniami post-decyzyjnych modeli stosowania prawa, tzw. argumentacyjnego i dyskursywnego) oraz wybranych zagadnień dyskursu prawniczego, poszerzonych o kwestie aktualnego zainteresowania teorii prawa jakim jest tzw. zjawisko multicentryzmu. Bywa ono często łączone z filozofią dyskursu prawniczego, bowiem wspólnie wpisują się one w paradygmat tzw. prawa responsywnego, które na tle rewolucji komunikacyjnej z ostatniej dekady akcentuje, że postrzeganie prawa jedynie jako jednostronnej relacji między ośrodkiem władzy politycznej a określoną klasą adresatów jest – w zależności od zapatrywań – albo w ogóle niewłaściwe, albo co najmniej niepełne, bowiem pomija cały fenomen zjawiska prawa, które przekształciło się na skutek globalnych zmian cywilizacyjnych.



W ramach opracowań z obszaru badawczego teorii prawa, dotyczących ogólnych problemów wykładni prawa, opublikowałem trzynaście opracowań:

1. A.Kotowski, *Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej*, wyd. Difin, Warszawa 2018 – **osiągnięcie naukowe**
2. A.Kotowski, *Wiedza i doświadczenie życiowe jako metadyrektywa interpretacyjna* [w:] red. B.Bajor, P.Saganek, *Wyzwania współczesnego prawa. Księga pamiątkowa dedykowana SSN Tadeuszowi Szymankowi*, Warszawa 2018
3. A.Kotowski, *Ujęcia interpretacji celowościowej w teorii prawa*, **Prokuratura i Prawo 2017 nr 11**
4. A.Kotowski, *Instrumentalizacja prawa i instrumentalne użycie prawa a jego wykładnia*, **Studia Prawnicze (PAN) 2016 nr 4**
5. A.Kotowski, *Raz jeszcze o normatywnym statusie preambuły – Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 25 lutego 2016 r., sygn. I KZP 17/15 – glosa aprobowująca*, **Przegląd Prawa Publicznego 2016 nr 12**
6. A.Kotowski, *Operatywna wykładnia prawa w warunkach multicentryzmu* [w:] **Przegląd Prawa i Administracji. Systemowość prawa, 2016 (104)**
7. A.Kotowski, *Proces unifikacji polskiej egzegezy prawniczej – próba podsumowania*, *Europejski Przegląd Prawa i Stosunków Międzynarodowych 2015 nr 4*
8. A.Kotowski, *Jednoznaczność komunikacyjna w wykładni prawa – izomorfia a polisemia tekstu prawnego na gruncie derywacyjnej koncepcji wykładni prawa* [w:] red. J. Godyń, M. Hudzik, L. K. Paprzycki, *Prawo i proces karny w obliczu zmian*, Warszawa 2015
9. A.Kotowski, *Tradycyjna teoria wykładni prawa Eugeniusza Waśkowskiego i jej znaczenie dla rozwoju polskiej egzegezy prawniczej*, **Przegląd Prawa Publicznego 2015 nr 9**
10. A.Kotowski, *Z problematyki metody interpretacji językowo-logicznej – uwagi na gruncie dekodowania znaczenia karno-prawnego*, **Prokuratura i Prawo 2015 nr 6**
11. A.Kotowski, *Adaptacja teorii wykładni prawa w praktyce orzeczniczej Izby Karnej Sądu Najwyższego* [w:] red. M.Chrzanowski, A.Przyborowska-Klimczak, P.Sendecki, *Pro Scientia Iuridica*, Lublin 2014
12. A.Kotowski, *O potrzebie deskryptywnej teorii wykładni prawa*, **Państwo i Prawo 2014 z.5**
13. A.Kotowski, *Językowa granica wykładni. Glosa do postanowienia SN IV KK 273/11*, **Przegląd Sądowy 2012 nr 10**

Syntetycznie omawiając zainteresowania badawcze podjęte w tym wątku aktywności naukowej, wypada zauważyć, że od samego początku zainteresowany byłem problemami wykładni operatywnej, w szczególności jej praktycznymi uwarunkowaniami. Zagadnienie opracowania opisowej koncepcji wykładni poruszyłem w artykule pt. „O potrzebie deskryptywnej teorii wykładni prawa” opublikowanym w 2014 r.

w „Państwie i Prawie”, a następnie kontynuowałem w pozostałych opracowaniach, jako zagadnienie wpadkowe. Zainteresowania nie modelowaniem wykładni operatywnej, ale jej praktycznym obrazem i uwarunkowaniami wynikłymi z procesów przeobrażania państwa i prawa w tzw. złożone systemy informacyjne podejmowałem jeszcze od publikacji rozprawy doktorskiej, zatem wątek ten stanowi rozwinięcie obszaru moich zainteresowań związanych z teorią dyskursu prawniczego (o czym dalej). Wątki te prezentowałem konkretnie w aspekcie wykładni prawa, m.in. w publikacjach: „Operatywna wykładnia prawa w warunkach multicentryzmu”, „Przegląd Prawa i Administracji. Systemowość prawa” 2016 t. 104, „Z problematyki metody interpretacji językowo-logicznej – uwagi na gruncie dekodowania znaczenia karno-prawnego”, „Prokuratura i Prawo” 2015 nr 6, czy najnowszym z tego zakresu opracowaniu „Wiedza i doświadczenie życiowe jako metadyrektywa interpretacyjna” [w:] red. B.Bajor, P.Saganek, „Wyzwania współczesnego prawa. Księga pamiątkowa dedykowana SSN Tadeuszowi Szymankowi”, Warszawa 2018. Niemniej istotne są dla mnie zainteresowania historycznymi uwarunkowaniami polskiej teorii wykładni prawa. Dałem temu wyraz w obszernym studium zatytułowanym „Tradycyjna teoria wykładni prawa Eugeniusza Waśkowskiego i jej znaczenie dla rozwoju polskiej egzegezy prawniczej”, „Przegląd Prawa Publicznego” 2015 nr 9. Publikowałem również opracowania, w których poruszałem ogólne zagadnienia teorii egzegezy, w postaci ujęć interpretacji celowościowej w teorii prawa („Ujęcia interpretacji celowościowej w teorii prawa”, „Prokuratura i Prawo” 2017 nr 11), problem rozumienia instrumentalizacji wykładni w kontekście instrumentalizacji prawa („Instrumentalizacja prawa i instrumentalne użycie prawa a jego wykładnia”, „Studia Prawnicze (PAN)” 2016 nr 4), problem normatywnego znaczenia arengi w relacji do jej wykładni („Raz jeszcze o normatywnym statusie preambuły – Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Karnej z dnia 25 lutego 2016 r., sygn. I KZP 17/15 – glosa aprobowująca”, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016 nr 12), czy istotne zagadnienie językowej granicy wykładni („Językowa granica wykładni. Glosa do postanowienia SN IV KK 273/11”, „Przegląd Sądowy” 2012 nr 10). Szczególną pozycję w tym zestawieniu posiada omówione osiągnięcie naukowe – monografia „Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej”, wyd. Difin, Warszawa 2018. Publikacja stanowi efekt wieloletnich studiów nad teoriami wykładni prawa, metodami ich powstawania, ale także nad samym zjawiskiem wykładni operatywnej. Dlatego w omówieniu dorobku naukowego – jako jedyną – przyporządkowuję ją w ramach obszaru zainteresowań teorii prawa, jak i metodologii nauk prawnych.



W ramach obszaru teorii prawa prowadziłem także analizy nad wybranymi problemami stosowania prawa, przede wszystkim w aspekcie tzw. prawa sądowego, co z istoty rzeczy powiązane jest ze wskazanym już wątkiem wykładni operatywnej. Podjęcie tego zagadnienia było więc naturalnie skorelowane z równoległe prowadzonymi badaniami o wykładni operatywnej, dyskursie prawniczym i metodologii nauk prawnych. Ciąg publikacji o problemach stosowania prawa składa się z jedenastu publikacji:

1. A.Kotowski, *Myślenie precedensowe jako formuła precedensu w kulturze prawa stanowionego* [w:] red. L. Leszczyński, B. Liżewski, A. Szot, *Precedens sądowy w polskim porządku prawnym*, Warszawa 2018
2. A.Kotowski, *Precedent as the transposition of a normative act*, **Ius Novum 2017 nr 4**
3. A.Kotowski, *Argumentacja z tożsamości konstytucyjnej – celem podsumowania* [w:] red. A. Kotowski, E.Maniewska, *Argumentacja konstytucyjna w orzecznictwie Sądowym, Studia i Analizy Sądu Najwyższego Tom IV*, 2017
4. A.Kotowski, *Model stosowania prawa w znowelizowanej procedurze karnej – próba analizy teoretycznej*, **Państwo i Prawo 2016 z. 2**
5. A.Kotowski, *Obowiązek notyfikacji przepisów technicznych – aktualne problemy stosowania prawa* [w:] E.Wójcicka, B.Przywora, M.Makucha (red.), *Europeizacja prawa publicznego – zagadnienia systemowe*, Częstochowa 2015
6. A.Kotowski, *Refleksyjność jako paradygmat uzasadnień decyzji stosowania prawa* [w:] red. K.J.Kaleta, P.Skuczyński, *Refleksyjność w prawie. Konteksty i zastosowania*, Warszawa 2015
7. A.Kotowski, *Zagadnienie jednolitości orzecznictwa w ujęciu teoretycznym* [w:] red. M.Grochowski, M.Raczkowski, S.Żółtek, *Studia i Analizy Sądu Najwyższego: Jednolitość orzecznictwa – Standard, instrumenty, praktyka*, Warszawa 2015
8. A.Kotowski, *Teoretycznoprawna analiza pojęcia uzasadniania* [w:] red. E.Łętowska, M.Grochowski, I-Rzucidło-Grochowska, *Uzasadnienia decyzji stosowania prawa*, Warszawa 2015
9. A.Kotowski, *Dyskrecjonalność władzy administracyjnej – próba nowego ujęcia* [w:] **Krytyka Prawa, Tom VI, 2014**
10. A.Kotowski, *Obowiązek notyfikacji przepisów technicznych a zagadnienie tożsamości konstytucyjnej* [w:] red. L.K. Paprzycki, J. Godyń, M. Hudzik, *Z zagadnień prawa i procesu karnego*, Warszawa 2014
11. A.Kotowski, *Z problematyki wyroków zakresowych Trybunału Konstytucyjnego – zagadnienia wybrane* [w:] red. H. Groszyk, J. Kostrubiec, M. Grochowski, *Pro scientia et disciplina*, Warszawa 2009

W ramach tego wątku moich zainteresowań w obszarze teorii prawa znajdują się zarówno ogólne problemy stosowania prawa, jak i zagadnienia wypadkowe, nad którymi prowadziłem studia naukowo-badawcze. Za podstawowe uznaję tutaj dwa opracowania, oba o charakterze studiów poświęconych – odpowiednio – problematyce modeli stosowania prawa

(„Model stosowania prawa w znowelizowanej procedurze karnej – próba analizy teoretycznej”, „Państwo i Prawo” 2016 z. 2) oraz pojęciu uzasadniania decyzji stosowania prawa (obszerny artykuł w monografii pod red. E.Łętowskiej, M.Grochowskiego i I.Rzucidło-Grochowskiej, „Uzasadnienia decyzji stosowania prawa”, Warszawa 2015). Problematykę legitymacji rozstrzygnięć sądowych kontynuowałem także w opracowaniach: „Refleksyjność jako paradygmat uzasadnień decyzji stosowania prawa” [w:] red. K.J.Kaleta, P.Skuczyński, „Refleksyjność w prawie. Konteksty i zastosowania”, Warszawa 2015 oraz – częściowo – w tekście „Zagadnienie jednolitości orzecznictwa w ujęciu teoretycznym [w:] red. M.Grochowski, M.Raczkowski, S.Żółtek, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego: Jednolitość orzecznictwa – Standard, instrumenty, praktyka”, Warszawa 2015. W tym wątku badawczym rozwijałem także studia nad problematyką argumentacji i legitymacji w praktyce sądowego stosowania prawa w opracowaniach powstałych na kanwie problemu tzw. notyfikacji przepisów technicznych („Obowiązek notyfikacji przepisów technicznych a zagadnienie tożsamości konstytucyjnej” [w:] red. L.K.Paprzycki, J.Godyń, M.Hudzik, „Z zagadnień prawa i procesu karnego”, Warszawa 2014). Artykuł poświęcony konkretnie problemom stosowania prawa w związku z instrumentem notyfikacji podjąłem w opracowaniu pokonferencyjnym „Obowiązek notyfikacji przepisów technicznych – aktualne problemy stosowania prawa” [w:] red. E.Wójcicka, B.Przywora, M.Makucha, „Europeizacja prawa publicznego – zagadnienia systemowe”, Częstochowa 2015. W ramach podjętego wątku w obszarze teorii prawa poświęconego problemom i uwarunkowaniom stosowania prawa moje rozważania były także skoncentrowane na mechanizmach dyskrecjonalności podejmowania decyzji w ramach tego procesu. Temu zagadnieniu poświęciłem artykuł „Dyskrecjonalność władzy administracyjnej – próba nowego ujęcia”, „Krytyka Prawa” 2014 t. VI. Natomiast w ostatnim etapie rozważań z tego wątku skupiłem się na uwarunkowaniach tzw. rozumowań precedensowych w specyfice kultury kontynentalnej. Temu zagadnieniu poświęciłem dwa, najnowsze opracowania z omawianej problematyki, kolejno: „Precedent as the transposition of a normative act”, który ukazał się w kwartalniku „Ius Novum” 2017 nr 4 oraz „Myślenie precedensowe jako formuła precedensu w kulturze prawa stanowionego” [w:] red. L.Leszczyński, B.Liżewski, A.Szot, „Precedens sądowy w polskim porządku prawnym”, Warszawa 2018.

Trzeci wątek badań podjętych w obszarze teorii prawa był pokłosiem jeszcze okresu przygotowywania rozprawy doktorskiej i dotyczy teorii dyskursu prawniczego. Podejmowana refleksja w tym przedmiocie oczywiście ewoluowała. Temu zagadnieniu

poświęciłem – włączając w zestawienie monografię doktorską (opublikowaną po nadaniu stopnia doktora nauk prawnych) – sześć opracowań.

1. A.Kotowski, *Zjawisko multicentryczności systemu prawa z perspektywy koncepcji integracyjnej*, **Studia Prawnicze (PAN) 2015 nr 4**
2. K.J.Kaleta, A.Kotowski, *Kodowanie a dekodowanie znaczenia prawnego – zarys dyskursywnego modelu tworzenia prawa* [w:] red. W.Brzozowski, A.Krzywoń, *Leges ab omnibus intellegi debent. Księga XV-lecia Rządowego Centrum Legislacji*, Warszawa 2015
3. A.Kotowski, *Znaczenie praw człowieka w aspekcie multicentrycznego systemu prawa Unii Europejskiej*, red. B.Szumlik, A.Pogłódek, B.Przywora, *Instytucje ochrony praw człowieka*, Warszawa 2015
4. A.Kotowski, *Skutki orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego a teorie dyskursu prawniczego* [w:] red. M.Biernat, J.Królikowski, M.Ziółkowski, *Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa*, Warszawa 2013
5. A.Kotowski, *Modele dyskursów prawniczych*, wyd. TNOiK, Toruń 2013 - monografia
6. A.Kotowski, *Dyskursywny model orzecznictwa – uwagi ogólne* [w:] red. L. Gardocki, L.K. Paprzycki, J. Godyń, M. Hudzik, *Dialog pomiędzy Sądami i Trybunałami*, Warszawa 2010

Jak już sygnalizowano, część wątków podjętych w ramach problematyki teorii dyskursu prawniczego powiązana jest z pozostałymi polami aktywności badawczej w ramach obszaru teorii prawa. Rozwinięciem zainteresowań związanych z filozofią prawa responsywnego i jego adaptacją do praktycznych problemów stosowania prawa w uwarunkowaniach kultury prawa stanowionego pozostaje opracowanie poświęcone zjawisku multicentryczności, w którym starałem się przedstawić wyważoną perspektywę teorii o takim charakterze prawa stanowionego spośród dotychczasowych skrajnych ujęć prezentowanych w rodzimej literaturze („Zjawisko multicentryczności systemu prawa z perspektywy koncepcji integracyjnej”, „Studia Prawnicze (PAN)” 2015 nr 4). Adaptację tzw. ujęcia dyskursywnego w ramach praktyki stosowania rozważałem w dwóch artykułach: „Skutki orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego a teorie dyskursu prawniczego” [w:] red. M.Biernat, J.Królikowski, M.Ziółkowski, „Skutki wyroków Trybunału Konstytucyjnego w sferze stosowania prawa”, Warszawa 2013 i „Dyskursywny model orzecznictwa – uwagi ogólne” [w:] red. L.Gardocki, L.K.Paprzycki, J.Godyń, M.Hudzik, „Dialog pomiędzy Sądami i Trybunałami”, Warszawa 2010. W omawianej problematyce za istotne uważam opracowanie przygotowane we współautorstwie z dr-em Krzysztofem Kaletą – „Kodowanie a dekodowanie znaczenia prawnego – zarys dyskursywnego modelu tworzenia prawa” [w:] red. W.Brzozowski, A.Krzywoń, „Leges ab omnibus intellegi debent. Księga XV-lecia Rządowego Centrum

Legislacji”, Warszawa 2015 – z dwóch względów. Pierwszy polegał na próbie odniesienia zasad wykładni prawa jako wskazówek dla legislatora. O ile opracowań poświęconych rozważaniu zastosowania niektórych dyrektyw tworzenia prawa do jego późniejszej wykładni istnieje dostrzegalna liczba, o tyle analiza odwrotnego kierunku rozumowania nie była przedmiotem licznych wypowiedzi badaczy. Druga kwestia dotyczyła nie tylko wzajemnej koherencji tworzenia a wykładni prawa, ale służyła powiązaniu całej tej relacji do teorii prawniczego dyskursu. Jak już sygnalizowano, to w tym obszarze studiów w ramach teorii prawa znajduje się także opublikowana po obronie doktorskiej monografia „Modele dyskursów prawniczych”, wyd. TNOiK, Toruń 2013.

Drugi obszar aktywności badawczej to problematyka metodologicznych zagadnień prawoznawstwa, ze szczególnym uwzględnieniem właściwości empirycznych studiów nad zjawiskiem prawa. Tą aktywność rozpocząłem po uzyskaniu stopnia naukowego doktora i była ona wynikiem udziału w grantach naukowych (wykonawca, kierownik) oraz własnej aktywności badawczej.

Udział w grantach naukowych:

1. Grant Narodowego Centrum Nauki – Sonata 8, panel HS 5; *Operatywne teorie wykładni prawa jako akt pragmatyki językowej*. Kierownik projektu, grant nr 2014/15/D/HS5/01131 (podmiot realizujący: Akademia Leona Koźmińskiego);
2. Grant NCN Opus 5: UMO-2013/09/B/HS5/04078, kierownik: Prof. dr hab. Paweł Chmielnicki, *Zastosowanie metod statystycznych do ustalenia charakteru długookresowych tendencji występujących w procesie ustawodawczym* – Wykonawca – wykonanie czynności finansowanych ze środków projektu (prac zleconych);
3. Grant z Europejskiego Funduszu Społecznego: POWR.02.16.00-IP.06-00-009/17, *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji – „Na straży dobrego prawa”* - Wykonawca - wykonanie czynności finansowanych ze środków projektu (prac zleconych), podmiot realizujący: Zrzeszenie Prawników Polskich, o.Warszawa i Departament Społeczeństwa Obywatelskiego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Decyzją Narodowego Centrum Nauki w 2014 r. został mi przyznany grant naukowo-badawczy w konkursie Sonata 8, „Operatywne teorie wykładni jako akt pragmatyki językowej”. Podmiotem realizującym (od 2015 r.) jest Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie. W ramach tego projektu skupiłem się na – częściowo omówionych już podczas prezentacji osiągnięcia naukowego – studiach nad obrazem praktyki interpretacyjnej Izby Sądu Najwyższego: Karnej i Cywilnej oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Badania realizowane w ramach projektu prowadzone były na dużych próbach badawczych. Łączna liczba orzeczeń wyznaczonych do analizy wynosiła ponad 2 tys. Prezentacja wyników przeprowadzonej analizy wykładni operatywnej, dokonywanej przez sędziów, ma służyć uchwyceniu możliwie pełnego obrazu – i to jest bardzo ważne – nie praktyki uzasadniania, ale obrazu praktyki podejmowanych czynności interpretacyjnych. Celem było uzyskanie obrazu prawometrycznego wykładni operatywnej, służącego uchwyceniu sposobu rozumowania interpretatora – tu działającego w ramach sądowego typu stosowania prawa, bez jakiegokolwiek wstępnego nastawienia teoretycznego. Jestem kierownikiem i głównym wykonawcą tego projektu, którego zakończenie przewidziane jest na rok 2019.

Uczestniczyłem też w pracach zleconych w ramach grantu Narodowego Centrum Nauki, pod kierownictwem Prof. dr-a hab. Pawła Chmielnickiego, dotyczącego zastosowań statystycznych metod badawczych do ustalenia charakteru tendencji długookresowych w procesie ustawodawczym. W ramach tego projektu prowadziłem empiryczne studia nad próbą ponad stu projektów aktów normatywnych na podstawie opracowanego kwestionariusza badawczego. Jestem również wykonawcą w projekcie „Na straży dobrego prawa” realizowanym ze środków Funduszu Europejskiego – Wiedza, Edukacja, Rozwój przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów we współpracy ze Zrzeszeniem Prawników Polskich o. Warszawa, w ramach którego przygotowuję kwestionariusz badawczy służący wypracowaniu narzędzi informatycznych automatycznie wykonujących czynności związane z monitorowaniem zmian w prawie.

W ramach obszaru empirycznych studiów nad prawem opublikowałem łącznie sześć opracowań, w tym będące podstawą niniejszego wniosku indywidualne osiągnięcie badawcze w postaci monografii naukowej. Wprowadzie problematyka dotyczy także wykładni operatywnej, to jak było już podkreślane, książka stanowi prezentację autorskiej teorii badania wykładni dokonywanej w ramach sądowych procesów stosowania prawa.

1. A.Kotowski, *Wykładnia orientacyjna. Teorie wykładni prawa i teoria orientacyjnego badania wykładni operatywnej*, wyd. Diffin, Warszawa 2018 – **osiągnięcie naukowe**
2. A.Kotowski, *Podstawowe założenia badań empirycznych w prawoznawstwie – próba konfrontacji*, **Studia Prawnicze (PAN) 2017 nr 2**
3. A.Kotowski, *Wykładnia operatywna Sądu Najwyższego Izby Karnej – wstępne wyniki badań* [w:] W.Błuś, J.Godyń, M.Hudzik, L.K.Paprzycki, S.Zabłocki, *Aktualne problemy orzecznicze*, Warszawa 2016
4. A.Kotowski, *Analiza juryslingwistyczna w naukach prawnych i jej przykładowe zastosowanie* [w:] red. L.K. Paprzycki, J. Godyń, M. Hudzik, *Z zagadnień prawa i procesu karnego*, Warszawa 2014

5. A.Kotowski, *Wybrane problemy badań empirycznych w naukach prawnych*, **Przegląd Prawa Publicznego 2014 nr 7-8**
6. A.Kotowski, *Ocena przydatności metody Delphi w metodologii nauk prawnych* [w:] red. J.Chrzanowski, J.Kostrubiec, I.Nowikowski, *Księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi Henrykowi Groszykowi*, Lublin 2013

W ramach omawianego obszaru aktywności naukowej prowadziłem studia nad metodologią empirycznych badań nad prawem, co było wynikiem przyjęcia założenia o heterogenicznej strukturze zjawiska prawnego i konieczności tzw. jego wielopłaszczyznowej analizy. Rozważania w tym przedmiocie przedstawiłem w dwóch, najważniejszych publikacjach metodologicznych, poświęconych właściwościom, specyfice i ocenie możliwości popularyzacji w badaniach jurydycznych analiz o charakterze empirycznym: „Wybrane problemy badań empirycznych w naukach prawnych”, „Przegląd Prawa Publicznego” 2014 nr 7-8 i „Podstawowe założenia badań empirycznych w prawoznawstwie – próba konfrontacji”, „Studia Prawnicze (PAN)” 2017 nr 2. Efektem tych rozważań był dokładnie omówiony w sekcji poświęconej osiągnięciu naukowemu grant badawczy pt. „Operatywne teorie wykładni prawa jako akt pragmatyki językowej” oraz przygotowana w jego ramach autorska koncepcja badania wykładni operatywnej. W ramach omawianej problematyki publikowałem też opracowania, w których sygnalizowałem wstępne wyniki prowadzonych badań: „Wykładnia operatywna Sądu Najwyższego Izby Karnej – wstępne wyniki badań” [w:] red. W.Błuś, J.Godyń, M.Hudzik, L.K.Paprzycki, S.Zabłocki, „Aktualne problemy orzecznicze”, Warszawa 2016. Podejmowałem również zagadnienia wypadkowe w omawianym obszarze aktywności badawczej: „Analiza jurslingwistyczna w naukach prawnych i jej przykładowe zastosowanie” [w:] red. L.K.Paprzycki, J.Godyń, M.Hudzik, „Z zagadnień prawa i procesu karnego”, Warszawa 2014 i „Ocena przydatności metody Delphi w metodologii nauk prawnych” [w:] red. J.Chrzanowski, J.Kostrubiec, I.Nowikowski, „Księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi Henrykowi Groszykowi”, Lublin 2013. Wspólnym przedmiotem rozważań podejmowanych w tych opracowaniach są problemy empirycznych studiów nad zjawiskiem prawa.

Ostatni obszar zainteresowań badawczych związany jest z prowadzoną aktywnością zawodową. Od 2009 r. jestem zatrudniony w Sądzie Najwyższym RP, kolejno na stanowiskach: asystent sędziego (2009-2016), starszy asystent (2017) i asystent-specjalista, członek Biura Studiów i Analiz (od 2017 r. do chwili obecnej). Od samego początku podjęcia pracy w Sądzie Najwyższym wykonuję obowiązki w Izbie Karnej jako asystent Przewodniczącego

Wydziału III tej Izby dla spraw z nadzwyczajnych środków zaskarżenia (kasacji, wznowienia postępowania i skarg na wyrok sądu odwoławczego) oraz innych spraw określonych w ustawie z okręgów Sądów Apelacyjnych w: Białymstoku, Gdańsku i Lublinie. Na tle aktywności zawodowej podejmowałem studia w obszarze teoretycznych aspektów prawa karnego, ze szczególnym uwzględnieniem teorii procesu karnego. W działalności naukowej zajmowałem się modelami postępowań odwoławczych, modelami procesu karnego i teoretycznymi aspektami wykładni norm prawno-karnych, z uwzględnieniem specyfiki tej gałęzi prawa (tzw. prawo granic, problemy gwarancji procesowych itp.). Aktywności naukowej sprzyjały także głębokie zmiany legislacyjne, którymi dotknięta została polska procedura karna, w okresie wprowadzonego na krótko w Polsce tzw. czystego procesu skargowego na etapie postępowania judykacyjnego w procesie karnym (potocznie: procesu kontradiktoryjnego). Wypada jednak podkreślić, że omawiany obszar badawczy nie znajduje się w ramach *stricto* dogmatyki prawa karnego. W tym znaczeniu podejmowany wysiłek badawczy należy traktować jako rozwinięcie i powiązanie ze wskazanym już obszarem teorii prawa. Dotyka on bowiem zagadnień teorio-procesowych, zorientowanych na problematykę wykorzystania aparatu pojęciowego teorii prawa do opisu zagadnień z zakresu procedury karnej. Ten obszar zainteresowań związany jest z zagadnieniami występującymi w ramach teorii: normy prawnej, wykładni i stosowania prawa, ale odnoszonych konkretnie do problemów z zakresu procesu karnego. Tym samym wątek ten można określić jako dogmatyczno-operatywne zastosowanie koncepcji teoretycznych. W tym obszarze opublikowałem dwanaście prac naukowych:

1. A.Kotowski, *Skarga nadzwyczajna na tle modeli kontroli odwoławczej, Prokuratura i Prawo 2018 nr 9* – tekst przyjęty do druku – zaświadczenie w załączeniu
2. A.Kotowski, *Pojęcie jednoznaczności wykładni prawa w świetle badań empirycznych orzecznictwa Izby Karnej Sądu Najwyższego, Prokuratura i Prawo 2016 nr 7-8*
3. A.Kotowski, *Postępowanie odwoławcze po nowelizacji 1 lipca*, Temidium 2015 nr 4 (84)
4. A.Kotowski, *Art. 167 znowelizowanego Kodeksu postępowania karnego jako klauzula generalna – próba analizy teoretycznej* [w:] red. J.Jabłońska Bonca, **Krytyka Prawa, Tom VII, 2015**
5. A.Kotowski, *Propozycja wykładni zasady zakazu spożywania owoców z zatrutego drzewa – przyczynek do dyskusji, Studia Prawnicze (PAN) 2015 nr 2 (202)*
6. A.Kotowski, *Radca prawny w obliczu Wielkiej Nowelizacji Procesu Karnego*, Temidium 2015 nr 2



7. A.Kotowski, A.Krawiec, *Zarys problematyki ochrony praw człowieka w orzecznictwie Izby Karnej Sądu Najwyższego*, red. B.Szumlik, A.Pogłódek, B.Przywora, Instytucje ochrony praw człowieka, Warszawa 2015
8. A.Kotowski, A.Ważny, *Empirical Analysis of the Rate of Reversion to Crime of those Given a Suspended Prison Sentence*, **Internal Security January – June 2013**
9. A.Kotowski, *Reinterpretacja paradygmatu stosowania prawa karnego – teoretyczno-prawny zarys problematyki* [w:] red. J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, *Współczesne wyzwania prawa i procesu karnego*, Warszawa 2012
10. A.Kotowski, *Dowodzenie jako proces metodologiczny w kontekście zasady prawdy* [w:] red. J. Godyń, M. Hudzik, L.K. Paprzycki, *Zagadnienia prawa dowodowego*, Warszawa 2011
11. J.Kosowski, A.Kotowski, *Uwagi de lege lata i de lege ferenda w przedmiocie opiniowania psychologicznego w sprawach karnych* [w:] red. B. Ledwoch, *Wybrane problemy psychologii sądowej*, Lublin 2011
12. A.Kotowski, *Rola definicji legalnych w prawie karnym* [w:] red. L. Gardocki, L.K. Paprzycki, J. Godyń, M. Hudzik (red.), *Aktualne zagadnienia prawa karnego materialnego i procesowego*, Warszawa 2009

W obszarze zainteresowań teoretyczno-procesowych można wyszczególnić następujące tematy podejmowanej aktywności badawczej. Pierwszy stanowi bezpośrednie rozwinięcie aktywności naukowej z zakresu teorii wykładni prawa, ale zorientowanego na wybrane problemy wykładni określonych instytucji prawa karnego procesowego lub specyfiki reguł interpretacji w tej gałęzi prawa. Ten wątek podejmowany był w publikacjach: „Pojęcie jednoznaczności wykładni prawa w świetle badań empirycznych orzecznictwa Izby Karnej Sądu Najwyższego”, „Prokuratura i Prawo” 2016 nr 7-8 i „Propozycja wykładni zasady zakazu spożywania owoców z zatrutego drzewa – przyczynek do dyskusji”, „Studia Prawnicze (PAN)” 2015 nr 2. O wykładni konkretnych instytucji karno-procesowych pisałem natomiast w opracowaniach: „Skarga nadzwyczajna na tle modeli kontroli odwoławczej”, „Prokuratura i Prawo” 2018 nr 9 (artykuł na dzień złożenia niniejszego wniosku został przyjęty do druku – zaświadczenie w załączeniu), „Art. 167 znowelizowanego Kodeksu postępowania karnego jako klauzula generalna – próba analizy teoretycznej” [w:] red. J.Jabłońska-Bonca, „Krytyka Prawa” 2015 t. VII, „Postępowanie odwoławcze po nowelizacji 1 lipca”, „Temidium” 2015 nr 4 i „Radca prawny w obliczu Wielkiej Nowelizacji Procesu Karnego”, „Temidium” 2015 nr 2 – ostatnie dwa teksty zamieszczone zostały wprawdzie w czasopiśmie popularyzatorskim, ale w mojej ocenie spełniają one wymogi opracowania naukowego. W tym obszarze badawczym najliczniejsze są jednak opracowania dotyczące praktyki stosowania prawa karnego, zarówno w formule rozważań teoretycznych, jak i tzw. analiz

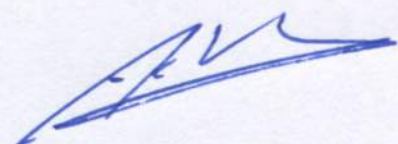
w orzecnictwie. Do tej grupy należy zaliczyć artykuły: „Zarys problematyki ochrony praw człowieka w orzecznictwie Izby Karnej Sądu Najwyższego”, [w:] red. B.Szumlik, A.Pogłódek, B.Przywora, „Instytucje ochrony praw człowieka”, Warszawa 2015 (współautor), „Empirical Analysis of the Rate of Reversion to Crime of those Given a Suspended Prison Sentence”, „Internal Security” January–June 2013 (współautor), „Reinterpretacja paradygmatu stosowania prawa karnego – teoretyczno-prawny zarys problematyki” [w:] red. J.Godyń, M.Hudzik, L.K.Paprzycki, „Współczesne wyzwania prawa i procesu karnego”, Warszawa 2012, „Dowodzenie jako proces metodologiczny w kontekście zasady prawdy [w:] red. J.Godyń, M.Hudzik, L.K.Paprzycki, „Zagadnienia prawa dowodowego”, Warszawa 2011, „Uwagi de lege lata i de lege ferenda w przedmiocie opiniowania psychologicznego w sprawach karnych” [w:] red. B.Ledwoch, „Wybrane problemy psychologii sądowej”, Lublin 2011 (współautor), „Rola definicji legalnych w prawie karnym” [w:] red. L.Gardocki, L.K.Paprzycki, J.Godyń, M.Hudzik, „Aktualne zagadnienia prawa karnego materialnego i procesowego”, Warszawa 2009.

Poza wymienionymi publikacjami – jak już było wspomniane – jestem także współautorem podręcznika akademickiego: K.J.Kaleta, A.Kotowski, „Podstawy prawoznawstwa”, wyd. Difin, Warszawa 2016. Współredagowałem również opracowanie: A.Kotowski, E.Maniewska (red.), „Argumentacja konstytucyjna w orzecznictwie sądowym”, „Studia i Analizy Sądu Najwyższego” 2017 t. IV.

B) Udział w konferencjach naukowych:

1. *Prawno – medyczne seminarium naukowe*, Instytut Nauk Prawnych PAN, Warszawa, 16 maja 2018 r. - **referat: „Dyrektywa języka specjalistycznego jako dyrektywa wykładni językowej (ze szczególnym uwzględnieniem terminologii medycznej)”**
2. *Z zagadnień teorii i filozofii prawa: konstytucjonalizm – Karpacz 24-27 września 2017 r.*, Konferencja Katedry Teorii Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego - **referat: „Argumentacja z tożsamości konstytucyjnej w świetle badań orzecznictwa Izb Karnej i Cywilnej Sądu Najwyższego”**
3. *Precedens w porządku prawa stanowionego* - Międzynarodowa konferencja naukowa zorganizowana przez Katedrę Teorii i Filozofii Prawa, WPiA UMCS, 20 marca 2017 r. – **referat: „Między precedensem de iure a de facto”**
4. *XXII Zjazd Katedr Teorii i Filozofii Prawa Prawo – polityka – sfera publiczna*, 18-21 września 2016 r. Wrocław – **referat: Instrumentalizacja prawa i instrumentalne użycie prawa a jego wykładnia**

5. *Szkola letnia INP PAN* – 6-9 lipca 2016 (Jabłonna); 7 lipca - **referat: Heurystyki interpretacyjne w uzasadnieniu jako dyskrecjonalny element prawotwórstwa sądowego**
6. *Konferencja Sędziów Izby Karnej i Izby Wojskowej Sądu Najwyższego*, 18-20 maja 2016 r. (Serock) - **referat: Zagadnienie teorii orientacyjnej wykładni operatywnej w sprawach karnych – potrzeba praktyki i zarys badań własnych**
7. *Systemowość prawa – Karpacz 2015*, Konferencja Katedry Teorii Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego – **referat: Wykładnia operatywna w warunkach multicentryzmu**
8. *Aktualne problemy tworzenia prawa* – Olsztyn 2015, konferencja Katedry Prawa Konstytucyjnego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, **referat: O relacji między zasadami dekodowania znaczenia prawnego a tworzeniem prawa**
9. *Europeizacja prawa publicznego* – Akademia Jana Długosza w Częstochowie, Instytut Administracji, Wydział Nauk Społecznych, Częstochowa 2015 - **referat: Obowiązek notyfikacji przepisów technicznych – aktualne problemy stosowania prawa**
10. *Zjazd Młodych Teoretyków Prawa* – Warszawa 2013 – **referat: „Refleksyjność a stosowanie prawa”**
11. Konferencja Sądu Najwyższego: *„Jednolitość orzecznictwa; standardy, instrumenty, praktyka”*, Warszawa 2013 - **referat: Jednolitość orzecznictwa w ujęciu teoretycznym**
12. Konferencja Stowarzyszenia „Fontes”, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu 2013 - **referat: Metody badań empirycznych w naukach prawnych – zarys zagadnienia**
13. Zjazd Katedr Teorii i Filozofii Prawa – Łódź 2012 – **referat: Ocena przydatności programu Poliqarp do analiz lingwistycznych w naukach prawnych**
14. Konferencja w Trybunale Konstytucyjnym 2012: *Następstwa wyroków Trybunału Konstytucyjnego w świetle orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego* – **referat: Skutki orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego a teorie dyskursu prawniczego**



Organizacja konferencji naukowych:

1. „Argumentacja konstytucyjna w orzecznictwie sądowym” – Sąd Najwyższy RP – 18 listopada 2016 r., konferencja pod patronatem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego – wyznaczeni organizatorzy: A.Kotowski, E.Maniewska.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora brałem czynny udział w 14 krajowych konferencjach i seminariach naukowych, podczas których wygłosiłem referaty. Znaczna część z nich była podstawą do późniejszej publikacji w ramach pokonferencyjnych zbiorowych monografii tematycznych albo indywidualnie przygotowanych artykułów naukowych.

C) Kierownictwo i udział w grantach naukowych:

1. Grant Narodowego Centrum Nauki – Sonata 8, panel HS 5: *Operatywne teorie wykładni prawa jako akt pragmatyki językowej*, Kierownik projektu, grant nr 2014/15/D/HS5/01131 (podmiot realizujący: Akademia Leona Koźmińskiego);
2. Grant NCN Opus 5: UMO-2013/09/B/HS5/04078, kierownik: Prof. dr hab. Paweł Chmielnicki, *Zastosowanie metod statystycznych do ustalenia charakteru długookresowych tendencji występujących w procesie ustawodawczym* – Wykonawca – wykonanie czynności finansowanych ze środków projektu (prac zleconych);
3. Grant z Europejskiego Funduszu Społecznego: POWR.02.16.00-IP.06-00-009/17, *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji – „Na straży dobrego prawa”* - Wykonawca - wykonanie czynności finansowanych ze środków projektu (prac zleconych), podmiot realizujący: Zrzeszenie Prawników Polskich, o.Warszawa i Departament Społeczeństwa Obywatelskiego Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Dotychczas uczestniczyłem w trzech grantach naukowo-badawczych. W jednym z nich jestem kierownikiem i głównym wykonawcą projektu, w pozostałych pełnię rolę wykonawcy. Cele i tematykę grantów omówiono w części autoreferatu poświęconej obszarowi aktywności publikacyjnej w obszarze metodologii nauk.

D) Informacje o współpracy międzynarodowej, odbytych stażach krajowych lub w zagranicznych ośrodkach naukowych lub akademickich:

W ramach grantu naukowego „Operatywne teorie wykładni prawa jako akt pragmatyki językowej” (Sonata 8) odbyłem wyjazd badawczy do University of Leeds, Faculty of Law, w dniach: 06-27 listopada 2017 r. (podmiot realizujący – Akademia Leona Koźmińskiego, Warszawa).

E) Informacje o osiągnięciach dydaktycznych i sprawowanej opiece naukowej nad studentami:

Moje doświadczenie dydaktyczne obejmuje pracę nauczyciela akademickiego w różnych formułach zatrudnienia nieprzerwanie od roku akademickiego 2009 / 2010 w szeregu podmiotów szkolnictwa wyższego.

Doświadczenie dydaktyczne:

2015 – obecnie- Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji w Warszawie

- *Prodziekan Wydziału Prawa w Warszawie*

- *Adiunkt, Katedra Teorii Państwa i Prawa*

od 2012 - wykładowca w Uczelni (um. cywiln.)

2015 – obecnie- Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Warszawie

- *wykładowca (um. cywiln.)*

2013 - 2015 Akademia Leona Koźmińskiego, Kolegium Prawa

- *wykładowca (um. cywiln.)*

2013 - 2017 Akademia Obrony Narodowej, Wydział Bezpieczeństwa Narodowego, Instytut Prawa i Administracji

- *wykładowca (um. cywiln.)*

2014 - 2015 Prywatna Wyższa Szkoła Nauk Społecznych, Komputerowych i Medycznych w Warszawie

- *Adiunkt*

2009-2014 – wykładowca (um. cywiln.)

2013 - 2014 Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Warszawie

- *Starszy wykładowca*

- 2011 - 2012 Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej
w Warszawie, Instytut Prawa i Administracji
– wykładowca (*um.cywiln.*)
- 2010 – 2011 Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie
Wydział Prawa i Administracji
– wykładowca (*um.cywiln.*) – w ramach studiów doktoranckich

Prowadziłem zajęcia dydaktyczne m.in. w: dawnej Akademii Obrony Narodowej, Wyższej Szkole Finansów i Zarządzania w Warszawie, Akademii Leona Koźmińskiego, Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji. Obecnie moim podstawowym miejscem pracy jest Europejska Wyższa Szkoła Prawa i Administracji, w której od 2015 r. jestem zatrudniony na stanowiskach: adiunkt i prodziekan Wydziału Prawa w Warszawie. Prowadzę zajęcia przede wszystkim z nauk ogólnych prawoznawstwa: wstępu do prawoznawstwa, logiki dla prawników, filozofii z elementami etyki, metodologii nauk prawnych. W Europejskiej Wyższej Szkole Prawa i Administracji prowadzę także autorski wykład monograficzny poświęcony nadzwyczajnym środkom zaskarżenia. Dotychczas wypromowałem kilkunastu seminarzystów. Byłem też dwukrotnie nagradzany indywidualną nagrodą Rektora Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji:

1. Nagroda Rektora sygn. NR/01/2016, z dnia 03 października 2016 r. z tytułu znaczącego dorobku publikacyjnego afiliowanego Uczelnią oraz osiągnięcie naukowo-badawcze – publikacja podręcznika akademickiego „Podstawy prawoznawstwa”, wyd. Difin, Warszawa 2016,
2. Nagroda Rektora sygn. NR/01/2018, z dnia 02 marca 2018 r. z tytułu znaczącego dorobku publikacyjnego afiliowanego Uczelnią oraz znaczącego osiągnięcia organizacyjnego.

Jak już było sygnalizowane jestem także współautorem podręcznika akademickiego:

K.J.Kaleta, A.Kotowski, „Podstawy prawoznawstwa”, wyd. Difin, Warszawa 2016

F) Informacje o działalności popularyzującej naukę:

Od 2014 roku jestem felietonistą w dodatku „Prawnik” – „Dziennik Gazeta Prawna”.

Opublikowałem 40 felietonów:

1. A.Kotowski, *Prawoznawstwo a „prawowiedztwo”*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 18.09.2018 r.
2. A.Kotowski, *A może uregulować zasady wykładni prawa?*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 07.08.2018 r.
3. A.Kotowski, *Nie skazujmy ławników z góry na niepowodzenie*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 17.07.2018 r.
4. A.Kotowski, *Przeciąć ten węzeł*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 12.06.2018 r.
5. A.Kotowski, *Prawo to nie broń, a jeśli już, to obosieczna*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 15.05.2018 r.
6. A.Kotowski, *Prawda a prawda sądowa*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 24.04.2018 r.
7. A.Kotowski, *O wymuszaniu moralności prawem*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 27.03.2018 r.
8. A.Kotowski, J.Kotowska, *O potrzebie nowej ustawy o zawodzie psychologa*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 06.03.2018 r.
9. A.Kotowski, *Skarga nienadzwyczajna*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 06.02.2018 r.
10. A.Kotowski, *Przeciw skrajnościom: niewolnicy tekstu czy tłumacze prawa?* ; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 02.01.2018 r.
11. A.Kotowski, *We własnym domu reakcja bez kary* ; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 05.12.2017 r.
12. A.Kotowski, *Wdolnej strefie zagrożenia*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 27.10.2017 r.
13. A.Kotowski, *O odróżnianiu ludzi od urzędów*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 26.09.2017 r.
14. A.Kotowski, *Korzenie kasacji sięgają głębiej*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 12.09.2017 r.
15. A.Kotowski, *Między rewizją a kasacją nadzwyczajną*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 29.08.2017 r.
16. A.Kotowski, *Za kulisami decyzji SN stała niechęć do wykładni kreacyjnej*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 08.08.2017 r.
17. A.Kotowski, *Ludzie nie chcą od sądu coachingu* ; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 08.08.2017 r.
18. A.Kotowski, *Demokratyczne czy konstytucyjne państwo prawa ?* ; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 25.07.2017 r.
19. A.Kotowski, *Dyskrecjonalność sędziowska w pigułce*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 27.06.2017 r.

20. A.Kotowski, *Prawo łaski, czyli konflikt powinności z faktem*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 06.06.2017 r.
21. A.Kotowski, *Jak hartowała się Francja ?* ; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 23.05.2017 r.
22. A.Kotowski, *Co naprawdę boli nas w sądach ?*; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 09.05.2017
23. A.Kotowski, *Co to jest państwo prawa ?* ; Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 11.04.2017 r.
24. A.Kotowski, *In dubio pro tributario – o (nie)potrzebnej zmianie po roku*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 28.03.2017 r.
25. A.Kotowski, *Sprawiedliwość jest subiektywna. Liczy się prawo*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 04.03.2017 r.
26. A.Kotowski, *Burza w szklance wody*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 03.01.2017 r.
27. A.Kotowski, *Prawnik – maszyna czy erudyta*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 06.12.2016 r.
28. A.Kotowski, *Futurologia dla profesjonalistów*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 11.10.2016 r.
29. A.Kotowski, *Drukarz, LGBT i pozorny paradoks kolizji zasad prawa*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 23.08.2016 r.
30. A.Kotowski, *Szkotom łatwiej jest zgadzać się z Brukselą*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 23.07.2016 r.
31. A.Kotowski, *Mętne, bo (czasem) muszą takie być*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 02 lipca 2016 r.
32. A.Kotowski, *Polski test na ontologię prawa*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 31.05.2016 r.
33. A.Kotowski, *Preambuła ma znaczenie normatywne*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 19.04.2016 r.
34. A.Kotowski, *Raz jeszcze o zasadzie owoców z zatrutego drzewa*, [www.prawnik.pl](http://www.prawnik.pl/opinie/artykuly/928962,raz-jeszcze-o-zasadzie-owocow-z-zatrutego-drzewa.html), z dnia 21-03-2016 r., <http://www.prawnik.pl/opinie/artykuly/928962,raz-jeszcze-o-zasadzie-owocow-z-zatrutego-drzewa.html>
35. A.Kotowski, *Wola prawodawcy nie ma znaczenia*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 15.03.2016 r.
36. A.Kotowski, *Modele legislacji. Siła bije na głowę argumenty*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 20.02.2016 r.
37. A.Kotowski, *Pożegnanie kontradiktoryjności*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 19.01.2016 r.
38. A.Kotowski, *In dubio pro tributario – prawda czy metoda*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik” z dnia 14.08.2015 r.
39. A.Kotowski, *O micie klauzuli rozstrzygania wątpliwości na korzyść podatnika*, Dziennik Gazeta Prawna, dodatek „Prawnik”, z dnia 22.05.2015 r.
40. A.Kotowski, *O podległości wobec prawa i obywatelskim nieposłuszeństwie*, [www.Prawnik.pl](http://www.prawnik.pl/opinie/artykuly/822723,o-podleglosci-wobec-prawa-i-obywatelskim-nieposluszenstwie.html), z dnia 22.09.2014, <http://www.prawnik.pl/opinie/artykuly/822723,o-podleglosci-wobec-prawa-i-obywatelskim-nieposluszenstwie.html>

Jestem autorem trzech recenzji wydawniczych:

1. A.Kotowski, Recenzja – *Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii – komentarz pod red. A.Ważny, W.Kotowski, B.Kurzępa, Warszawa 2013*, Prokuratura i Prawo 2014 nr 10
2. A.Kotowski, Recenzja – W.Kotowski, *Problematyka wypadków drogowych*, Warszawa 2016 [w:] Orzecznictwo sądów apelacyjnych, 2016 nr 3
3. A.Kotowski, Recenzja – W. Kotowski, *Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. – Prawo o zgromadzeniach (Dz. U., poz. 1485). Komentarz*, Wydawnictwo „Rondo”, Bielsko-Biała 2015 [w:] Prokuratura i Prawo 2016 nr 1

Jestem także stałym recenzentem w czasopiśmie Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości im. Księcia Kazimierza Kujawskiego w Inowrocławiu „Przedsiębiorstwo i Prawo”.

Podsumowanie

Jestem autorem albo współautorem łącznie 50 publikacji naukowych, w tym: 2 monografii naukowych, 1 podręcznika akademickiego, 2 publikacji anglojęzycznych, 19 artykułów w znanych czasopismach prawniczych i kilkunastu w monografiach zbiorowych. Po obronie doktorskiej uczestniczyłem w 14 krajowych konferencjach naukowych, wygłaszając referaty. Uczestniczyłem w 3 grantach naukowo-badawczych (w jednym jako kierownik projektu, w dwóch pozostałych jako wykonawca prac zleconych). Obyłem jeden zagraniczny wyjazd naukowo-badawczy. W ramach popularyzacji nauki opublikowałem 43 opracowania: 40 felietonów w „Dzienniku Gazecie Prawnej”, dodatek „Prawnik” oraz 3 recenzje. Zawodowo posiadam 10-letni staż pracy jako nauczyciel akademicki, blisko 4-letni jako pracownik funkcyjny na stanowisku prodziekana. Posiadam także 10 letni staż pracy w obszarze praktyki prawniczej (obecnie: asystent-specjalista, Sąd Najwyższy, Izba Karna). Jestem radcą prawnym (OIRP Warszawa, nr wpisu 8495), jednak z uwagi na zatrudnienie w organach wymiaru sprawiedliwości posiadam zawieszone uprawnienia do wykonywania zawodu.

